Hukuk Bölümü 2007/566 E., 2008/76 K.

"İçtihat Metni"

Davacı: M. E.

Davalı : Milli Savunma Bakanlığı

Vekili : Av. M. H. Ç.

Türk Silahlı Kuvvetlerinde İs.Yzb. rütbesiyle görev yapmakta iken disiplinsizlik ve ahlaki nedenlerle Yüksek Askeri Şura kararı ile ilişiği kesilen Davacının; hakkında 14-22 Temmuz 2004 tarihleri arasında yapılan idari soruşturmaya ilişkin bilgi ve belgeler ile görevi sırasında hakkında düzenlenmiş olan bazı sicil belgeleri ve kanaat raporlarının, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu uyarınca kendisine verilmesini Milli Savunma Bakanlığından istemesi üzerine, Genel Kurmay Başkanlığınca tesis edilen 28.11.2005 tarih ve 1123583 sayılı işlemle; idari soruşturma ile ilgili belgelerin daha önce tarafına tebliğ edilmiş olması nedeniyle buna ilişkin kısmının 4982 sayılı Kanunun 8. maddesi kapsamında, kanaat raporları ve sicil belgelerine ilişkin kısmının ise, aynı Kanun'un 9. maddesinde belirtilen "gizli bilgiler ve açıklanması yasaklanan belgeler" kapsamında olduğundan bahisle istemi reddedilmiştir.

Davacı, isteminin reddine ilişkin 28.11.2005 tarihli işlemin iptali istemiyle 26.1.2006 tarihinde genel idari yargıda dava açmıştır.

Davalı idare vekilince, birinci savunma dilekçesinde davanın görüm ve çözümünde Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin görevli olduğu ileri sürülerek görev itirazında bulunulmuştur.

ANKARA 7. İDARE MAHKEMESİ; 21.2.2007 gün ve E:2006/153 sayı ile, 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanununun "İdare Mahkemelerinin Görevleri" başlıklı 5.maddesinde, "İdare Mahkemeleri, Vergi Mahkemelerinin görevine giren davalarla ilk derecede Danıştay'da çözümlenecek olanlar dışındaki a) iptal davalarını, b) Tam yargı davalarını, c) Tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davaları, d) Diğer kanunlarla verilen işleri çözümler." hükmünün bulunduğu; Anayasa'nın 157. maddesinde; Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin, askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin

idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların yargı denetimini yapan ilk ve son derece mahkemesi olduğu, ancak, askerlik yükümlülüğünden doğan uyuşmazlıklarda ilgilinin asker kişi olması şartı aranmayacağının belirtildiği, 1602 sayılı Yasanın 25.12.1981 tarih ve 2568 sayılı Yasanın 1. maddesi ile değişik 20. maddesinde de aynı hükme yer verildiği; Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin bir davaya bakabilmesi için dava konusu işlemin "asker kişiyi ilgilendirmesi" ve "askeri hizmete ilişkin" olması şartlarının birlikte bulunmasının gerektiği; 1602 sayılı Yasanın değişik 20. maddesinde asker kişinin; Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli bulunan veya hizmetten ayrılmış olan subay, askeri memur, astsubay, askeri öğrenci, uzman çavuş, uzman jandarma çavuş, erbaş ve erler ile sivil memurlar olarak tanımlandığı; olayda, davacının asker kişi ve işlemin askeri hizmete ilişkin olup olmadığının belirlenmesi gerektiği; her ne kadar yukarıda açıklanan 1602 sayılı Yasanın 20. maddesinde görevden ayrılmış olsa da askeri personelin asker kişi sayılacağı belirtilmekte ise de; Türk Silahlı Kuvvetlerinden ayrılan davacının isteği, askerlikle ilgili olmayıp, kendisi hakkında düzenlenen sicil belgesi ve kanaat raporlarının bilgi edinme yasası gereği verilmesi olduğundan; yasada öngörülen "asker kişiyi ilgilendirmesi" ve "askeri hizmete ilişkin" olması şartlarının birlikte gerçekleşmediğinin anlaşıldığı; bir diğer anlatımla, bakılan davada uyuşmazlığın, davacının Bilgi edinme Kanunu çerçevesinde verilmesini talep ettiği belgelerin, 4982 Bilgi edinme Kanunu çerçevesinde ilgilisine verilebilecek belgelerden olup olmadığının saptanmasına bağlı bulunduğu; bu durumda, Türk Silahlı Kuvvetlerinden ayrılan davacının, bilgi edinme yasası uyarınca sicil belgesi ve kanaat raporlarını istemesinin, sivil kişinin aynı yöndeki isteğinden ve bu nedenle çıkabilecek uyuşmazlığın çözümü ile varılacak sonuçtan farklı olmayacağı kanaatine varıldığı; gerekçesiyle davalı idarenin görev itirazını reddederek görevlilik kararı vermiştir.

Davalı İdare vekilince, süresi içinde verilen dilekçe ile olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması istemiyle başvuruda bulunulması üzerine; dilekçe ve idari yargı dosyası Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcılığına gönderilmiştir.

ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ BAŞSAVCISI; Anayasanın, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi başlıklı 157'nci maddesinde yer alan göreve ilişkin hükümlerini benzer bir biçimde tekrarlayan Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanununun 20 ve 21'inci maddelerine göre uyuşmazlık konusunun Askeri İdari Yargı yerinde görülebilmesi için iki koşulun bir arada gerçekleşmesi gerektiği, "Asker kişiyi ilgilendirme" koşulundan davacının hizmette ya da görevden ayrılmış ve 1602 sayılı Kanunun 20'inci maddesinde sayılan asker kişilerden olmasının gerektiği, diğer koşulu ise davaya konu işlemin "askeri hizmete ilişkin" bulunması koşulunun oluşturduğu, idari işlemin, görevli yargı yerinin tespiti yönünden "askeri hizmete ilişkin" olup olmadığının saptanabilmesi için işlemin konusuna bakılması gerektiği, eğer idari işlem askeri gereklere, askeri usul ve yönteme ve askeri hizmete göre tesis edilmiş ise bu işlemin askeri hizmete ilişkin bulunduğunun kabulü gerektiği, daha açık bir ifadeyle, askeri hizmete ilişkin idari işlemlerin, idarece bir asker kişinin askeri yeterlik ve yetenekleri, tutum ve davranışları, askeri geçmişi, asker kişi olmaktan kaynaklanan hak ve ödevleri, askerlik hizmetinin amacı, askeri görev yerlerinin özellikleri, askeri kural, gerek ve gelenekler göz önünde tutularak değerlendirilmesi sonucunda tesis edilen işlemler olduğu, bu tespitler sonucunda, dava konusu işlemin askeri gereklere, askeri usul ve yönteme ve askeri hizmete göre tesis edilmiş olduğundan, davada "askeri hizmete ilişkin bulunma" koşulunun gerçekleştiği sonucuna varıldığı, idari işlemin "asker kişiyi ilgilendirmesi" için, işlemin hizmetten ayrılmış da olsa bir asker kişiye yönelmiş olmasının gerektiği, olayda, dava konusu işlemin hizmetten ayrılmış olan davacı emekli yüzbaşıyı ilgilendirdiği anlaşılmakla, davada idari işlemin "askeri hizmete ilişkin bulunması" ve "asker kişiyi ilgilendirmesi" koşullarının birlikte gerçekleştiği ve dolayısıyla davaya bakma görevinin Askeri Yüksek İdare Mahkemesine ait olduğu gerekçesiyle, askeri idari yargı yararına olumlu görev uyuşmazlığı çıkarmış olup, 2247 sayılı Yasanın 10. maddesine göre görev konusunun incelenmesini Uyuşmazlık Mahkemesinden istemiştir.

Başkanlıkça 2247 sayılı Yasa'nın 13. maddesinin 3. fıkrasına göre Danıştay Başsavcısı'nın da yazılı düşüncesi istenilmiştir.

DANIŞTAY BAŞSAVCISI; Anayasa'nın 157'nci maddesine göre, Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların yargı denetimini yapan ilk ve son derece mahkemesi olduğu, 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanununun 20'nci maddesinde de, söz konusu Anayasa hükmüne aynen yer verildiği ve Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli bulunan veya hizmetten ayrılmış olan subay, askeri memur, astsubay, askeri öğrenci, uzman çavuş, uzman jandarma çavuş, erbaş ve erler ile sivil memurların asker kişi sayıldığı, aynı Kanunun 22. maddesinde de, Birinci Dairenin, atanma, yer değiştirme, nasıp, sicil, kademe ilerletilmesi, terfi, emeklilik, maluliyet, aylık ve yolluklara ilişkin iptal ve tam yargı davalarını çözümleyeceği kuralına yer verildiği, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun 1. maddesinde, "Bu Kanunun amacı demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir" hükmüne 9. maddesinde, "İstenen bilgi veya belgelerde, gizlilik dereceli veya açıklanması yasaklanan bilgiler ile açıklanabilir nitelikte olanlar

birlikte bulunuyor ve bunlar birbirlerinden ayrılabiliyorsa, söz konusu bilgi veya belge, gizlilik dereceli veya açıklanması yasaklanan bilgiler çıkarıldıktan sonra başvuranın bilgisine sunulur. Ayırma gerekçesi başvurana yazılı olarak bildirilir" hükmüne, 13. maddesinde, "Yargı denetimi dışında kalan idari işlemlerden kişinin çalışma hayatını ve mesleki onurunu etkileyecek nitelikte olanlar, bu Kanun kapsamına dahildir. Bu şekilde sağlanan bilgi edinme hakkı işlemin yargı denetimine açılması sonucunu doğurmaz" hükmüne yer verilmiş olduğu; olayda, davacının isteminin; idari soruşturma ile ilgili belgelerin daha önce tarafına tebliğ edilmiş olması nedeniyle buna ilişkin kısmının 4982 sayılı Kanunun 8. maddesi kapsamında, kanaat raporları ve sicil belgelerine ilişkin kısmının ise, aynı Kanun'un 9. maddesinde belirtilen "gizli bilgiler ve açıklanması yasaklanan belgeler" kapsamında olduğundan bahisle yapılan başvurunun reddi yolundaki Genel Kurmay Başkanlığının 28.11.2005 tarihli işleminin dava konusu yapıldığının anlaşıldığı; bu duruma göre, davacının, 1602 sayılı Yasanın 20. maddesi uyarınca asker kişi sayılması, askeri hizmete ilişkin kanaat raporları ve sicil belgelerinin Bilgi Edinme Hakkı Kanunu uyarınca kendisine verilmesi isteminin reddine ilişkin dava konusu Genel Kurmay Başkanlığı işleminin askeri hizmete ilişkin bulunması karşısında, uyuşmazlığın görüm ve çözümünde Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin görevli olduğu sonucuna varıldığı, bu nedenle, 2247 sayılı Kanun'un 13. maddesi uyarınca yapılan başvurunun kabulünün uygun olacağı yolunda yazılı düşünce vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE:

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ahmet AKYALÇIN'ın Başkanlığında, Üyeler: Mahmut BİLGEN, Ramazan TUNÇ, Habibe ÜNAL, O.Cem ERBÜK, Serdar AKSOY ve Muhittin KARATOPRAK'ın katılımlarıyla yapılan 03.03.2008 günlü toplantısında;

I-İLK İNCELEME :Başvuru yazısı ve dava dosyası üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi gereğince yapılan incelemeye göre, davalı idare vekilinin anılan Yasa'nın 10/2. maddesinde öngörülen yönteme uygun olarak yaptığı görev itirazının reddedilmesi ve 12/1. maddede belirtilen süre içinde başvuruda bulunması üzerine Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcılığınca, 10. maddede öngörülen biçimde olumlu görev uyuşmazlığı çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oybirliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ : Raportör-Hakim Taşkın ÇELİK'in, davanın çözümünde Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Danıştay Savcısı Gülen AYDINOĞLU ile AYİM Savcısı Sıdık SOYSAL'ın, davada askeri idari yargının görevli olduğu yolundaki yazılı ve sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, Türk Silahlı Kuvvetlerinde İs.Yzb. rütbesiyle görev yapmakta iken disiplinsizlik ve ahlaki nedenlerle Yüksek Askeri Şura kararı ile ilişiği kesilen davacının, hakkında yapılan idari soruşturmaya ilişkin bilgi ve belgeler ile görevi sırasında hakkında düzenlenmiş olan bazı sicil belgeleri ve kanaat raporlarının 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu uyarınca kendisine verilmesi isteminin reddi işleminin iptali istemiyle açılmıştır.

Anayasa'nın 157. maddesinde, Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin askeri olmayan makamlarca kurulmuş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin yönetsel işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların yargı denetimini yapan ilk ve son derece mahkemesi olduğu, ancak askerlik yükümlülüğünden doğan uyuşmazlıklarda ilgilinin asker kişi olması koşulunun aranmayacağı belirtilmiş; 20.7.1972 tarih ve 1602 sayılı Yasanın 25.12.1981 tarih ve 2568 sayılı Yasa ile değişik 20. maddesinde de aynı hüküm yer almıştır. Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin bir davaya bakabilmesi için dava konusu yönetsel işlemin "asker kişiyi ilgilendirmesi" ve "askeri hizmete ilişkin bulunması" koşullarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

1602 sayılı Yasanın değişik 20. maddesinde, Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli bulunan ya da hizmetten ayrılmış olan, subay, askeri memur, astsubay, askeri öğrenci, uzman çavuş, uzman jandarma çavuş, erbaş ve erler ile sivil memurlar asker kişi sayılmaktadır.

Davacının 1602 sayılı Yasanın 20. maddesinde sayılan asker kişilerden olduğu ve bu nedenle dava konusu işlemin asker kişiyi ilgilendirdiği tartışmasızdır. Dava konusu işlemin askeri hizmete ilişkin olup olmadığına gelince:

Yönetsel işlemin, görevli yargı yerinin belirlenmesi yönünden"askeri hizmete ilişkin" olup olmadığının saptanabilmesi için işlemin konusuna bakılması gerekmektedir. Eğer yönetsel işlem askeri gereklere, askeri usul ve yönteme ve askeri hizmete göre kurulmuş ise, bu işlemin askeri hizmete ilişkin olduğu kabul edilmelidir. Daha açık bir anlatımla, askeri hizmete ilişkin yönetsel işlemler: yönetimin bir asker kişinin askeri yeterlik ve yeteneklerinin, tutum ve davranışlarının, askeri geçmişinin, asker kişi olmaktan kaynaklanan hak ve ödevlerinin; askerlik hizmetinin amacı, askeri görev yerlerinin özellikleri, askeri kural ve gerekler göz önünde tutularak değerlendirilmesi sonucunda kurulan işlemlerdir. İşlem, askeri olmayan bir makam tarafından kurulmuş olsa bile durum değişmemekte, menfaati ihlal edilen asker kişinin açtığı davanın Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde görülmesi gerekmektedir.

4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun 1. maddesinde "Bu Kanunun amacı demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir"; 8. maddesinde "Kurum ve kuruluşlarca yayımlanmış veya yayın, broşür, ilan ve benzeri yollarla kamuya açıklanmış bilgi veya belgeler, bilgi edinme başvurularına konu olamaz. Ancak, yayımlanmış veya kamuya açıklanmış bilgi veya belgelerin ne şekilde, ne zaman ve nerede yayımlandığı veya açıklandığı başvurana bildirilir"; 9. maddesinde "İstenen bilgi veya belgelerde, gizlilik dereceli veya açıklanması yasaklanan bilgiler ile açıklanabilir nitelikte olanlar birlikte bulunuyor ve bunlar birbirlerinden ayrılabiliyorsa, söz konusu bilgi veya belge, gizlilik dereceli veya açıklanması yasaklanan bilgiler çıkarıldıktan sonra başvuranın bilgisine sunulur. Ayırma gerekçesi başvurana yazılı olarak bildirilir" denilmiştir.

Olayda, Türk Silahlı Kuvvetlerinde İs.Yzb. rütbesiyle görev yapmakta iken disiplinsizlik ve ahlaki nedenlerle Yüksek Askeri Şura kararı ile ilişiği kesilen davacının, hakkında yapılan idari soruşturmaya ilişkin bilgi ve belgeler ile görevi sırasında hakkında düzenlenmiş olan bazı sicil belgeleri ve kanaat raporlarının 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu uyarınca kendisine verilmesini istemesi üzerine, anılan Kanunun 8. ve 9. maddesi gerekçe gösterilip "gizli ve açıklanması yasaklanan bilgiler" kapsamında değerlendirildiği belirtilerek isteminin karşılanmadığı anlaşılmıştır.

İdarece davacının istemi 4982 sayılı Yasa hükmü gerekçe gösterilerek reddedilmiş ise de; yapılacak yargılamada, askeri makamlarca askeri hizmet, kural ve gerekler gözetilerek ilgili hakkında düzenlenen sicil ve kanaat raporlarının niteliği, değerlendirilmesi, açıklanmasının yerinde olup olmamasının irdelenmesi gerekeceğinden, uyuşmazlığa konu edilen davanın görüm ve çözümünde Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin görevli olduğu sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcısının başvurusunun kabulü ile İdare Mahkemesinin görevlilik kararının kaldırılması gerekmiştir.

SONUÇ: Davanın çözümünde ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİNİN görevli olduğuna, bu nedenle AYİM Başsavcısının

BAŞVURUSUNUN KABULÜ ile Ankara 7. İdare Mahkemesi'nce verilen 21.2.2007 gün ve E:2006/153 sayılı GÖREVLİLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 3.3.2008 gününde OYBİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.